

Ohnivá liška z Asie

Panda červená je z mnoha důvodů pozoruhodným živočichem. Zajímavostí je její desítky milionů let starý rodokmen, zařazení po boku pandy velké, se kterou však není blízce spřízněna, i podivný fakt, že se tato šelma živí především listím

TEXT: VLADIMÍR SOCHA

➤ Když se panda nemůže vyhnout střetu, její jedinou zbraní jsou ostré drápy na předních končetinách

Roztomile vyhlížející šelmička, známá jako panda červená (*Ailurus fulgens*), v anglickém jazyce také jako „ohnivá liška“ nebo „menší panda“, bývá někdy považována za jednu z poměrně dlouhé řady „živých zkamenělin“. Přestože nevyhlíží ani

čeledi *Ailuridae*. Navzdory svému pojmenování i některým anatomickým podobnostem je pouze vzdáleně příbuzná známější pandy velké (*Ailuropoda melanoleuca*); jejími bližšími bratřenci jsou například lasicovité šelmy. Společný předek obou současných pand žil před mnoha desítkami

sdružují se jen v období páření, pak se zpravidla rozcházejí

zdaleka tak starobyle, jako třeba populární lalokoploutvá ryba latimérie podivná, má i ona za sebou velmi dlouhou evoluční historii, kterou je možné vysledovat až kamsi do nejstarších třetihor.

ŠELMA „NEMEDVĚDOVITÁ“

Panda červená představuje jediného dnes žijícího zástupce samostatné

milionů let, v období starších třetihor, na rozsáhlém území Eurasie. Jak ukázaly objevy zkamenělin, tyto šelmy se vyskytovaly od Británie na západě až po Čínu na dalekém východě. Nedávný objev amerických paleontologů navíc prokázal, že předek pandy červené *Pristinailurus bristoli* obýval asi před sedmi miliony let také severoamerický kontinent. Pravděpodobně žil především na stromech – stejně jako dnešní panda červená, která

navzdory svému vzhledu i dřívějším klasifikacím nepatří mezi medvědovité ani medvídkovité šelmy.

Panda červená dorůstá celkové délky asi 80 až 120 centimetrů, z toho asi 30–60 centimetrů představuje ocas. Samci jsou obvykle větší a těžší, dosahují hmotnosti asi 4,5 až 6 kilogramů, samice zhruba o třetinu méně. Jedná se tedy o šelmu velikosti mohutné kočky, mnohem menší, než je její černobílá jmenovkyně, která váží až jeden a půl metráku.

ŠPLHAJÍCÍ TICHOSLÁPEK

Pandy jsou jedněmi z nejužšími žijících zvířat, jelikož se běžně vyskytují v nadmořských výškách od 2 200 až do neuvěřitelných 4 800 metrů. Upřednostňují podnebí s teplotou mezi 10–25 °C a pouze malými ročními výkyvy, kde rostou horské smíšené lesy s velkým podílem starých stromů a hustým bambusovým podrostem. Výborně šplhají a často je lze zastihnout při odpočinku na větvích stromů.

Charakteristickým znakem, podle něž lze tato zvířata kdekoli identifikovat, je jemná červenohnědá srst na hřbetní a černá srst na břišní straně těla. Výrazná je i obličejová část hlavy s bílými pruhy srsti. Kresba je zřejmě jedinečná pro každého jedince, proto může sloužit také jako rozeznávací vnitrodruhový znak. Na kulaté hlavě jsou posazeny středně velké uši, černý čenich a velmi tmavé oči. Dlouhý ocas, jenž zdobí šest bílých kruhů, je výborným prostředkem pro udržení rovnováhy ve větvích; zároveň poskytuje ochranné zbarvení v prostředí stromů pokrytých zhusta mechem a lišejníky. Hustá kožšina na nohách chrání proti chladu a skrývá pachové žlázy. Panda červená našlapuje na celé chodidlo, čímž se zároveň liší od pravych medvědů.

STAROSTLIVÝ TVOR NOCI

Přestože je šelmou, projevuje se spíše jako býložravec, specializovaný na požívání bambusových listů, ale také různých druhů ovoce, kořínků, hub nebo lišejníků. Příležitostně však zhltně také vejce a mláďata ptáků, drobných obratlovců a hmyzu.

➤ Panda červená výborně šplhá a větve stromů jsou jejím útočištěm i v okamžicích hrozícího nebezpečí

PANDY ROZDĚLENÉ BRAHMAPUTROU

Vědci dnes rozeznávají dva poddruhy pandy červené, z nichž jeden (*Ailurus fulgens fulgens*) obývá západní oblasti areálu rozšíření, tedy asijské státy Nepál a Bhútán a dva indické státy Asám a Sikkim. Tento poddruh byl jako první popsán francouzským přírodovědcem F. G. Cuvierem v roce 1825. Druhý rozeznávaný poddruh *Ailurus fulgens refulgens* je o něco větší a má výraznější obličejovou kresbu. Žije poněkud východněji, a sice v oblastech dnešní jižní Číny a severního Myanmaru. Přirozeným životním prostředím pandy červené jsou lesy mírného pásu v podhůří Himálaje, jejich rozšíření je však nespojité. Za přirozenou hranici mezi oběma poddruhy se často považuje mohutná řeka Brahmaputra.

V získávání potravy pomáhají pandě částečně zatažitelné drápy. Stejně jako panda velká má panda červená také tzv. falešný palec – ze zápěstí vystupující kost, plnící funkci vrati-prstu. Ten umožňuje lepší uchopování větví a poskytuje větší stisk.

Pandy jsou velmi teritoriálními zvířaty. Svoje území si značkují trusem a dorozumívají se kvičivými zvuky. Sdružují se jen v období páření, když se vyhledávají zejména podle pachu, a po spáření se zpravidla ihned rozcházejí. Samice pak po 90 až 150 dnech březosti vrhne jedno nebo dvě, výjimečně až čtyři mláďata. Ta jsou slepá a bezmocná, matka se o ně stará celý první rok života. Dospívají teprve po 18. měsíci věku.

Přes den panda často spí na větvích a v závislosti na okolní teplotě je buď stočená do klubíčka s ocasem položeným přes hlavu (je-li zima) nebo s nohama volně visícíma dolů (v případě vyšších teplot). Jde o sou-

➤ Když teploty dosahují vyšších hodnot, odpočívá panda s nohama volně visícíma dolů

mračného až nočního živočicha, který je aktivní obvykle jen v pozdních odpoledních a večerních hodinách.

Z ASIE DO SVĚTA

Když jsou pandy červené vystaveny nebezpečí, snaží se uprchnout vyplháním na přírodní skalnatou plošinu nebo po kmeni stromů. Pokud se včas nedostanou do bezpečí, postaví se na zadní a tím opticky zvětší svoji velikost. Při střetu jsou jejich jedinou zbraní ostré drápy na předních končetinách. Jejich hlavními predátory jsou irbisové (také známí jako sněžní levharti; *Uncia uncia*), dále kuny a největší nebezpečí pro ně představuje, bohužel nikoliv překvapivě, sám člověk.

Pandy ohrožuje jak přímý odchyt nebo lov v přírodě, tak konkurence ze strany domácího zvířectva a odlesňování i znečišťování přirozeného

prostředí. V roce 2001 žilo v Číně asi 6–7 tisíc jedinců, v Indii 5 až 6 tisíc. Jak ukázaly výzkumy zoologů, jen za posledních 50 let se počet pand červených v Číně snížil o 40 %. Na území dalších států pak může být toto číslo ještě vyšší. Panda byla proto zařazena na seznam ohrožených druhů a je vedena jako „zranitelná“.

Ve všech státech, kde se přirozeně vyskytuje, je panda červená zákonem chráněná a její lov je zakázán. Další snahy o záchranu druhu už jsou však na území těchto států velmi odlišné. Zatímco například v nejlidnatějších státech světa Číně a Indii již vznikla chráněná území, ve značně odlesněném Nepálu a Myanmaru takové ochranné a konzervační zóny dosud neexistují.

V zajetí žije v současnosti přes 800 jedinců obou poddruhů ve více než 250 institucích, především v různých zoologických zahradách po celém světě. Vzhledem ke skutečnosti, že panda červená je poměrně přizpůsobivá životu v zajetí, existuje reálná snaha o program záchraného chovu, který

dnes probíhá na několika kontinentech současně. Nezbývá tedy než doufat, že nádherná „ohnivá liška“ nezmizí z povrchu naší planety stejně tak, jako již mnohé unikátní druhy savců před ní. «

➔ Výrazná obličejová kresba je pro každého jedince unikátní a může sloužit jako rozeznávací vnitrodruhový znak